

Actieplan radicalisering Almere - concept



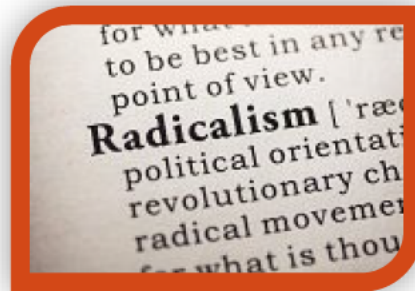
5.1(2)e

Gemeente Almere
Kabinet en veiligheid
3 april 2017

1. Inleiding

De aanslagen in de afgelopen twee jaar in de diverse steden, maar ook de verdergaande polarisatie, onderstrepen dat het van groot belang is dat we blijven inzetten op het voorkomen van radicalisering waar mogelijk.

Uit het dreigingsbeeld van november 2016¹ komt naar voren dat gewelddadig jihadisme voorlopig nog de belangrijkste dreiging blijft. In onze aanpak leggen we dan ook prioriteit bij islamitisch radicalisme en gewelddadig jihadisme. Daarnaast hebben we ook aandacht voor andere vormen van radicalisering zoals rechtsextremisme en linksextremisme.



Rijk en gemeenten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de aanpak van radicalisering. De belangrijkste rol die we als gemeente hebben is preventie en het versterken van signaleren, duiden en melden van radicalisering. We werken hierbij nauw samen met de politie, maatschappelijke partners en professionals in de stad.

Leeswijzer

In het inleidende hoofdstuk beschrijven we eerst de ontwikkelingen op internationaal, nationaal niveau en lokaal niveau. Vervolgens lichten we de aanpak van de Rijksoverheid toe met daarbinnen de preventieve taak van gemeenten, met een uitleg over wat preventie betekent. Als laatste komt de Almeerse aanpak aan bod.

¹ NCTV. *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 43. November 2016*

Inhoud

1.	Inleiding	1
	Leeswijzer	1
	Inhoud	2
2.	Ontwikkelingen radicalisering	3
2.1	<i>Internationaal</i>	3
2.2	<i>Nationaal</i>	3
2.3	<i>Lokaal</i>	3
3.	Aanpak Rijksoverheid	4
3.2	<i>Preventie is complex</i>	4
3.3	<i>Versterken weerbaarheid jongeren</i>	5
4.	Almeerse aanpak	6
4.1	<i>Vroeg signalering en deskundigheidsbevordering bij eerstelijnswerkers</i>	7
4.2	<i>Het verbinden, versterken en verbreden van de netwerken in de stad</i>	8
4.3	<i>Het casusoverleg radicalisering</i>	8
4.4	<i>Contacten met islamitische gemeenschap en moskeebesturen</i>	10
5.	Monitoring en financiën	4

2. Ontwikkelingen radicalisering

2.1 Internationaal

In de zomer van 2012 kwamen de eerste berichten binnen over buitenlandse strijders die hun huis en land verlieten om zich in Syrië aan te sluiten bij de strijders tegen het regime van Assad. Sindsdien is het aantal uitreizigers naar de Syrische, en meer recent de Iraakse, strijdgebieden significant gegroeid. Alleen al in de periode september 2014 tot september 2015 is het aantal buitenlandse strijders gegroeid naar 30.000 strijders uit 104 landen².



ISIS staat momenteel (maart 2017) vooral in het Midden-Oosten maar ook in Noord-Afrika onder zware militaire druk waardoor het grondgebied, leiders en bevoorradingsroutes verliest. ISIS heeft in Syrië en Irak terrein verloren en geen substantiële winst meer geboekt.

Hoewel de territoriale samenhang van het 'kalifaat' steeds meer onder druk komt te staan, is de slagkracht van ISIS als terroristische organisatie nog niet structureel aangetast. ISIS heeft geruime tijd terroristische plots voorbereid en tientallen of meer strijders naar Europa gestuurd om plannen voor aanslagen uit te voeren. Militaire nederlagen zijn naar verwachting voor ISIS juist aansporing om meer aanslagen te plegen tegen het Westen en zo het beeld van een sterke organisatie in stand te houden.

2.2 Nationaal

Sinds begin 2016 neemt het aantal uitreizigers dat per maand uit Nederland vertrekt af. Op 1 april 2017 staat het totaal aantal sinds 2012 uitgereisde personen op circa 280 (waarvan 45 personen zijn omgekomen – cijfers AIVD). Nu uitreizen moeilijker wordt, gaat de beweging zich mogelijk meer richten op Nederland zelf³.

Het totaal aantal terugkeerders bedraagt ongeveer 50 (cijfers AIVD) waarvan het merendeel al langere tijd terug is in Nederland. Indien het 'kalifaat' van ISIS militair wordt verslagen of uiteenvalt, zal naar verwachting het aantal terugkeerders toenemen⁴. Al zijn er geen indicaties dat op korte termijn jihadisten in groten getale terugkeren.

2.3 Lokaal

5.1(2)

. Wel is het zo dat Almere een relatief jonge bevolking

² ICCT. *The Foreign Fighters Phenomenon in the European Union, Executive Summary*. April 2016

³ NCTV. *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 44, April 2017*

⁴ NCTV. *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 43. November 2016*

heeft en juist jongeren en jongvolwassenen kunnen kwetsbaar zijn voor radicalisering. Daarom richten we ons in de aanpak vooral op de preventie van radicalisering.

3. Aanpak Rijksoverheid

De Rijksoverheid is in augustus 2014 gestart met het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme. Het doel van dit Actieprogramma is: beschermen van de democratische rechtsstaat, bestrijden en verzwakken van de jihadistische beweging in Nederland en het wegnemen van de voedingsbodem voor radicalisering. Eén van de hoofdlijnen in het Actieprogramma is de intensivering van de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen Rijk en gemeenten. Gemeenten spelen een belangrijke rol in het voorkomen van sociale spanningen en radicalisering. Juist op lokaal niveau is er kennis van de sociale context, zijn veranderingen zichtbaar bij jongeren en volwassenen en kunnen samenwerkingspartners bijdragen aan interventies.

Andere belangrijke partners in de aanpak van radicalisering zijn het OM en de politie. Het OM is in de aanpak verantwoordelijk voor de opsporing en de vervolging. De politie voert de taak uit die zij hebben in het kader van het voorkomen, beëindigen en opsporen van strafbare feiten. Dit doen zij onder regie, verantwoordelijkheid en gezag van het OM.

3.1 Preventie lokaal niveau

Scholen, moskeeën, sleutelfiguren, gemeenschappen en eerstelijns werkers hebben contact met jongeren die voor radicale ideeën vatbaar zijn. Zij kunnen veranderingen waarnemen en het gesprek aangaan. Ze zijn bekend met 'hun' jongeren en hun sociale omgeving. Daardoor kunnen zij voorzien in aanvullende informatie en signalen helpen duiden. Het doel van de preventieve aanpak is vooral het bijtijds opmerken van radicaliseringsprocessen bij groepen en individuen. Gerichtte interventie kan voorkomen dat zij verder radicaliseren en mogelijk zelfs terroristisch geweld plegen. Voor mensen die de stap naar geweld al hebben gezet, of op het punt staan dit te doen, zijn andere en meer repressieve ingrepen nodig. Ook voor mensen die reizen naar of terugkeren uit een jihadgebied is een specifieke aanpak nodig.

3.2 Preventie is complex

Voorkomen dat mensen zich onderdeel gaan voelen van een extremistische beweging is zeer complex. Veel facetten kunnen niet alleen op lokaal niveau aangepakt worden. Intussen is het wel duidelijk dat er geen uniek sociaal, etnisch, of psychologisch profiel bestaat van personen die radicaliseren. Er is geen directe link te leggen met socio-economische, pedagogische of onderwijskundige achterstelling. Waarom iemand overtuigd raakt van de extremistische weg en zich inlaat met de jihadistische beweging hangt sterk af van de persoonlijke context. Een deel van de jihadisten is bovendien ook geradicaliseerd door toevallige contacten met andere jihadisten.

Jongeren die radicaliseren hebben niet veel andere kenmerken dan hun leeftijdsgenoten. Toch kunnen we wel enkele aspecten benoemen die kunnen bijdragen aan radicalisering. Het is bekend dat personen meestal radicaliseren vanuit drijfveren die te onderscheiden zijn in:

1. Behoeftes aan spirituele of persoonlijke zingeving.
2. Behoeftes aan sociale erkenning of status.
3. Verlangen naar politieke rechtvaardigheid of wraak voor gevoeld onrecht (tegen de persoon zelf of de groep waarmee hij of zij zich identificeert).

Breed perspectief

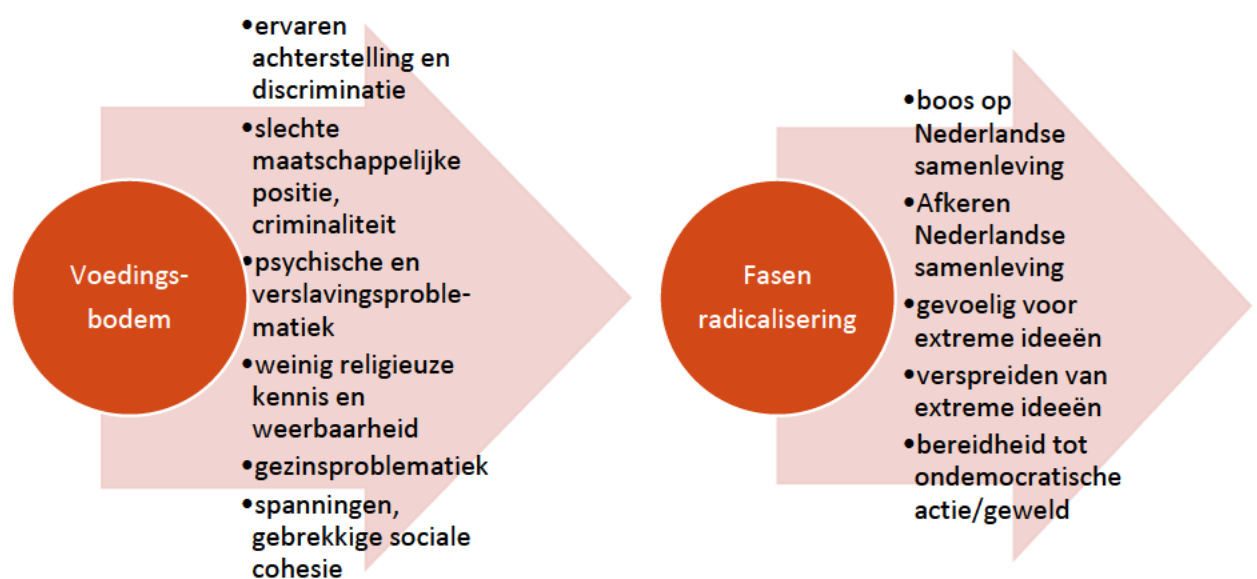
Effectieve preventie vraagt om een breder perspectief waarbij niet alle aandacht moet gaan naar (dreigende) radicalisering, maar ervoor zorgen dat jongeren erbij horen en dat ze

gezien worden. Radicalisering kunnen we het beste voorkomen door erop toe te zien dat kinderen zich van jongs af aan opgenomen voelen in de samenleving en alle vormen van zorgwekkend gedrag in de gaten te houden. Gevoelens van uitsluiting vormen een belangrijke factor bij het ontstaan van radicalisering.

Maatregelen zijn bijvoorbeeld ervoor zorgen dat jongeren evenveel kansen krijgen op een stageplek of een baan. Maar ook door uitsluiting in het onderwijs en in het publieke domein aan te pakken⁵.

Model voor radicaliseringsproces⁶

Triggerfactoren: (inter-) nationale ontwikkelingen, propaganda, radicaal gedachtengoed, complottheorieën.



3.3 Versterken weerbaarheid jongeren

Voedingsbodems voor radicalisering – psychologische, sociale of politieke behoeften of grieven – zijn omstandigheden die duizenden mensen raken. De meeste mensen radicaliseren helemaal niet, laat staan dat ze overgaan tot geweld. Daarom moet een preventieve aanpak ook nooit hele groepen treffen op basis van algemene gedeelde kenmerken. Het gaat erom de acties zo te richten dat ze aansluiten bij de belevingswereld van die kleine groep mensen die wel vatbaar is voor extremistische geluid. Religieuze gemeenschappen, familie, vrienden kunnen jongeren met een tegengeluid helpen om niet te ontsporen in radicalisme. Ook onderwijspersoneel, jongerenwerkers en hulpverleners kunnen een positieve invloed uitoefenen bij het

⁵ NJI en Movisie. *Quickscan radicalisering: opvallende uitkomsten. Onderzoek naar de lokale praktijk, 2016*

⁶ Verwey Jonker instituut, *Naar een signaleringsinstrument voor de voedingsbodem van radicalisering in wijken, februari 2016.*

kanaliseren van idealisme, het herkennen en duiden van emoties, het tegenspreken van complottheorieën en het nuanceren van extreme politieke of religieuze interpretaties. Dit alles is onderdeel van het versterken van de weerbaarheid tegen de overtuigingskracht van jihadisten. Samen met sleutelfiguren uit de islamitische gemeenschap kunnen lokale professionals bijdragen aan een klimaat dat extremisme ontmoedigt⁷.

S.1(1)c

Een goed voorbeeld van een methodiek om jongeren weerbaar te maken tegen bijvoorbeeld criminaliteit en radicalisering is

S.1(1)c

van

S.1(1)c

S.1(1)c

).

S.1(1)c

Het is een van de meest doorontwikkelde interventies

tegen radicalisering.

S.1(1)c

Hierdoor zijn ze met zichzelf in de knoop gekomen, wat zich kan uiten in maatschappelijk ongewenst gedrag, zoals spijbelen, crimineel gedrag of mogelijk radicaliseren.

S.1(1)c

De methode is wetenschappelijk onderzocht op empowerment effect en is bewezen effectief.

S.1(1)c

levert maatwerk en dit betekent dat er ook gekeken wordt naar het gezin van de jongeren, naar de eventuele problemen die daar spelen. Ook hierin kan een rol spelen, bijvoorbeeld door middel van opvoedondersteuning of voorlichting aan de ouders.

S.1(1)c

Professionals in de omgeving van de jongeren worden getraind tot voor de nazorg en de borging. Dit kan bijvoorbeeld een jongerenwerker zijn, een jeugdmaatschappelijk werker of een leerkracht van school.

S.1(1)c

4. Almeerse aanpak

Het Actieplan Radicalisering Almere richt zich op de volgende doelen:

1. Vroeg signalering en deskundigheidsbevordering bij eerstelijnswerkers in onder meer het onderwijs, de zorg en welzijn.

⁷ NCTV. *Handreiking aanpak van radicalisering en terrorismebestrijding op lokaal niveau*. November 2014.

2. Het verbinden, versterken en verbreden van de netwerken in de stad.
3. Het casuoverleg radicalisering voor een op maat gemaakte persoonsgerichte aanpak.
4. Contacten verder opbouwen en onderhouden met sleutelfiguren in de islamitische gemeenschap en met de moskeebesturen.

In de aanpak wordt nauw samengewerkt met de afdelingen die zich bezighouden met jeugdbeleid, onderwijs, publiekszaken en integratie.

De Almeerse aanpak richt zich voor een belangrijk deel op preventie, maar ook op het stellen van heldere grenzen. Voor het resultaat van de aanpak is de gemeente sterk afhankelijk van de inzet van partners als het rijk, de politie en maatschappelijke organisaties. Een goede samenwerking is dan ook van groot belang.

4.1 Vroeg signalering en deskundigheidsbevordering bij eerstelijnswerkers

In september 2015 is gestart met trainingen in het herkennen en duiden van radicalisering. Deze bestond in dat jaar uit:

- Een basistraining (dagdeel) voor docenten en ondersteunend personeel in VO, MBO en HBO in Almere. De training 'omgaan met extreme denkbeelden' werd gegeven door een expert vanuit het onderwijs. De training was specifiek gericht op het onderwijs en bevat de onderdelen signalering, handelingsperspectief en het verwerken van het thema in het onderwijs. Ook wordt in de trainingen vermeld waar signalen kunnen worden gemeld;
 - Een verdiepende training 'omgaan met radicalisering' voor een brede groep van eerstelijnswerkers zoals jongerenwerkers, politieagenten, boa's, leerplichtambtenaren, medewerkers van Sociale Zaken en aanspreekpunten voor dit thema vanuit het onderwijs. Een extern en in het thema gespecialiseerd adviesbureau heeft deze training gegeven;
 - een op maat gemaakte voorlichting voor medewerkers van Sociale zaken.



Met de verschillende trainingen zijn in 2015 ruim 200 professionals uit een breed scala aan organisaties in Almere getraind in het herkennen, duiden van radicalisering en is hen verteld bij wie ze terecht kunnen met hun melding. Naast bovengenoemde trainingen wordt er ook vanuit de politie een verdiepende driedaagse training georganiseerd specifiek voor medewerkers van de politie.

In 2016 ontving de gemeente versterkingsgelden van het ministerie van Veiligheid en justitie ten behoeve van de lokale aanpak van radicalisering. Deze middelen zijn ingezet voor zes eendaagse basistrainingen en zes tweedaagse verdiepingstrainingen voor eerstelijnswerkers in zorg, welzijn en onderwijs. Het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR) heeft deze trainingen in het najaar gegeven aan 150 professionals.

Behalve dat de eerstelijnswerkers getraind zijn in het herkennen en duiden van radicalisering en hun handelingsperspectief, zijn zij ook op de hoogte gebracht van de meldingsstructuur in Almere. Dit is vastgelegd in een handreiking met daarin de contactgegevens voor niet-spoedeisende meldingen en het piketnummer voor spoedeisende zaken.

Ook voor 2017 zijn versterkingsgelden toegekend voor trainingen aan eerstelijnsprofessionals. Hierbij ligt de nadruk op JGZ medewerkers en onderwijs. Daarnaast organiseren we een terugkomdag in Flevoland voor alle eerstelijns werkers (ruim 600 personen) die de training in de afgelopen twee jaar hebben gevolgd. Doel hiervan is borging van kennis en kennis aanvullen met actuele onwikkelingen en handelingsperspectief).

4.2 Het verbinden, versterken en verbreden van de netwerken in de stad

De versterkingsgelden zijn in 2016 ook gebruikt voor het in kaart brengen van bestaande formele sociale netwerken in de stad, eventuele vindplaatsen van sleutelfiguren en verbanden tussen organisaties. Hierbij kan gedacht worden aan de netwerken van wijkagenten, gebiedsmanagers in de verschillende stadsdelen en jongerenwerkers.

De informatie uit de analyse vormt de basis voor de inzet van een netwerkregisseur die in 2017 op projectbasis aangesteld wordt. Deze netwerkregisseur gaat samenwerken met functionarissen die in de gebieden werken, onder aansturing van Kabinet en Veiligheid. Dit houdt in dat hij of zij moet passen binnen de organisatie en de manier van werken in Almere. Een profiel dat past bij Almere en de taken die de netwerkregisseur heeft, is daarom van belang. De uitkomsten van de basis netwerkanalyse leveren daarvoor ook input.

De netwerkregisseur krijgt de opdracht om:

- Een vertrouwensrelatie op te bouwen met sleutelfiguren en relevante maatschappelijke organisaties;
- Een duurzaam en efficiënt netwerk op te bouwen in de stad, waarbij gebruik gemaakt wordt van bestaande netwerken die relevant zijn;
- Het netwerk met (islamitische) gemeenschap verder uit te breiden en duurzaam te borgen in de organisatie en het gemeentelijk beleid;
- Samen te werken met bestaande organisaties die al actief zijn op het gebied van integratie, tegengaan van polarisatie en discriminatie zoals 5.1(1)c en 5.1(1)c.

Rol van sleutelfiguren

Een netwerk van sleutelfiguren is van belang bij het signaleren en tegengaan van maatschappelijke spanningen. Het idee is dat de sleutelfiguren signalen van radicalisering snel kunnen oppakken door hun plek in de samenleving en het vertrouwen bij hun achterban en dat zij snel kunnen achterhalen wat er speelt. Ook kunnen ze een rol spelen bij het de-escaleren van spanningen binnen hun achterban.

4.3 Het casusoverleg radicalisering

In het casusoverleg radicalisering, bestaande uit vertegenwoordigers van politie, gemeente, OM en Reclassering, worden binnengekomen signalen of meldingen besproken. Voorzitter en regisseur van dit overleg is de gemeente. Ten behoeve van de informatiedeling met partners is een 'privacyreglement gemeentelijk casusoverleg radicalisering Midden Nederland' afgesloten.

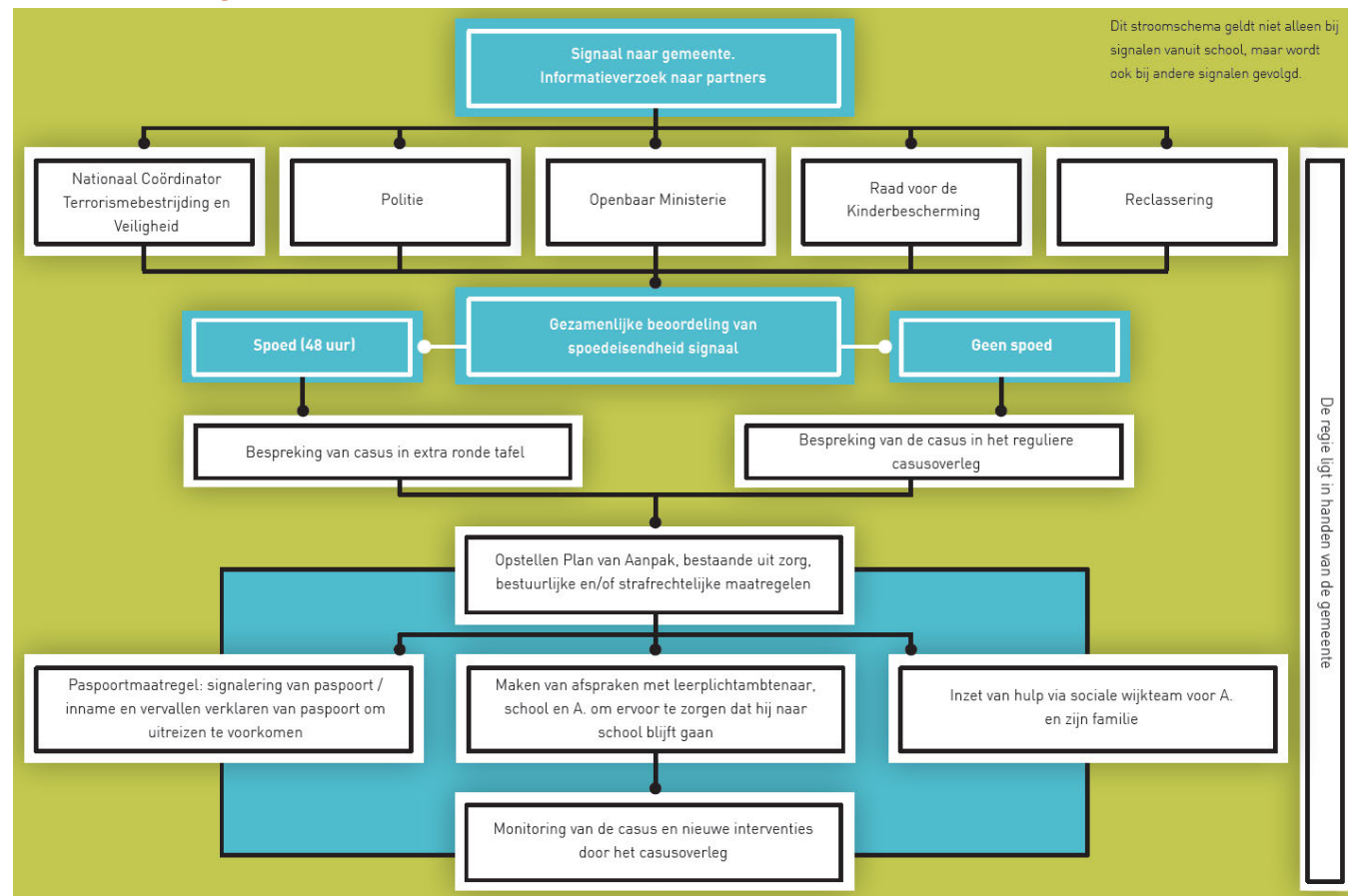
Met behulp van de versterkingsgelden is er in 2016 een training georganiseerd om te kunnen werken met het Dynamisch Beoordelings Kader (DBK). Het DBK is een hulpmiddel om meldingen/casussen naar risico in te schatten. Het draagt bij aan een eenduidige en gefundeerde beoordeling en interpretatie van signalen van mogelijke radicalisering en biedt handreikingen voor de aanpak van casussen vanuit het uitgangspunt maatwerk.

In 2017 willen we onderzoeken hoe we de beschikbare trajecten en interventies kunnen uitbreiden, zoals op het gebied van ideologische ondersteuning. Daarnaast onderzoeken gemeenten, politie en OM de mogelijkheden voor de doorontwikkeling van de casusoverleggen in Midden-Nederland.

Werkwijze casusoverleg

Signalen die mogelijk een aanwijzing kunnen zijn voor (dreigende) radicalisering worden gemeld bij één van de partners van het casusoverleg. De betreffende partner brengt het signaal in tijdens het casusoverleg. Het signaal wordt beoordeeld vanuit de expertise van alle partners, en gezamenlijk geduid. Die duiding is sterk afhankelijk van de aard van het signaal. Contact met andere professionals of directe omgeving van de betreffende persoon is bij de beoordeling belangrijk. Hierdoor wordt inzichtelijker of er wel of geen reden is tot zorg en of er sprake is van radicalisering. Belangrijk is om in oogschouw te nemen dat signalen ook betrekking kunnen hebben op religieuze orthodoxie, identiteitsdilemma's of problemen in de privé omgeving, zonder dat hier een dreiging van uit gaat.

Per casus wordt bekeken welke interventiestrategie nodig is. We beschikken over verschillende interventies op het gebied van zorg (Jeugdzorg, GGZ, hulp bij deradicalisering, familieondersteuning), strafrechtelijke maatregelen (vervolging, schorsende voorwaarden) en bestuurlijke maatregelen (paspoort inname, stopzetten uitkering, uitschrijven uit BPR etc.). Welke (combinatie van) interventie(s) toegepast wordt is maatwerk en wordt bepaald in het casusoverleg. Naar aanleiding van de gekozen interventie worden taken verdeeld en op basis van urgentie uitgevoerd door de partners. De gemeente ziet er als regiehouder op toe dat iedere partner zich houdt aan de gemaakte afspraken. Zodra de benodigde interventie(s) zijn ingezet, blijven we de casus monitoren.

Stroomschema signalen:**4.4 Contacten met islamitische gemeenschap en moskeebesturen**

De gemeente voert regelmatig gesprekken met de moskeebesturen en personen uit de islamitische gemeenschap. Zo is er een regelmatig ambtelijk veiligheidsoverleg tussen moskeebesturen, politie en gemeente. En drie à vier keer per jaar een bestuurlijk overleg tussen moskeebesturen, burgemeester Weerwind en wethouder De Jonge. Dit overleg is bedoeld om regelmatig afstemming te hebben over allerlei maatschappelijke onderwerpen en waar nodig afspraken te maken.

De gemeente vindt het belangrijk deze dialoog te onderhouden. Er is een gezamenlijke verantwoordelijkheid naar de Almeerse samenleving (bijv. aanpak radicalisering, vluchtelingen). Maar er zijn ook verschillen van opvatting hoe tegen die samenleving wordt aangekeken. Daarover willen we in gesprek blijven met elkaar.

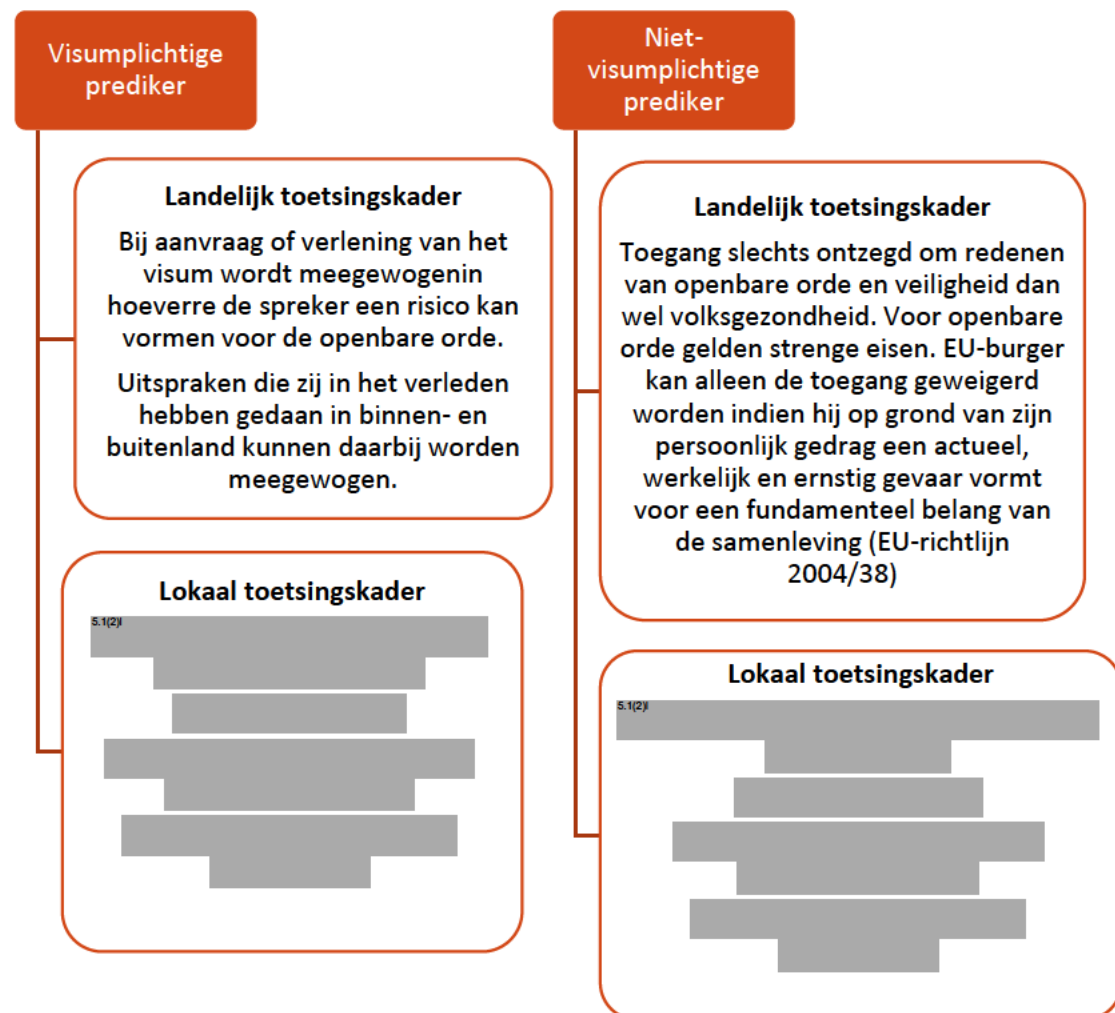
Dit is conform het landelijk beleid dat naast handhaving inzet op een aanpak gericht op interactie en dialoog waar mogelijk en aanspreken en confrontatie waar nodig. Het zogenaamde drie-sporen-beleid:

1. Interactie en dialoog. Een actieve dialoog met lokale gemeenschappen zorgt voor diversiteit in de geluiden en voor tegengeluid tegen problematische gedragingen. Door de islamitische gemeenschappen te betrekken in de activiteiten van de (lokale) overheid wordt de bewustwording vergroot van de maatschappelijke en politieke context waarin zij opereren en functioneren.

2. Aanspreken en confronteren. Dit spoor wordt gevolgd bij incidenten of sterke vermoedens of signalen van problematische gedragingen. In veel gevallen zal bij deze problematische gedragingen (nog) geen sprake zijn van wetsovertreding. Een belangrijk aspect van interactie met islamitische gemeenschappen is de mogelijkheid om gericht en direct personen of instellingen aan te spreken en zo nodig te confronteren. Dit past binnen de normstellende rol van de overheid.

3. Verstoren en handhaven. Indien sprake is van daadwerkelijke wetsovertreding, wordt niet op de uitkomst van eventuele andere maatregelen gewacht en wordt strafrechtelijk opgetreden. Dit spoor behelst maatregelen die gericht zijn op het beteugelen van handhaafbare gedragingen, zoals uitingen van haat, geweld en ondermijning van de democratische rechtstaat.

Stroomschema toetsingsgronden omstreken predikers voor de gemeente:



5. Monitoring en financiën

Het Actieplan Radicalisering Almere maakt onderdeel uit van het Actieprogramma Veiligheid 2015-2018. De voortgang van het Actieplan wordt dan ook meegenomen in de halfjaarlijkse voortgangsrapportage aan de raad.